

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82600,Piekara-Arkadiusz-Henryk.html>
2023-10-02, 16:31

Piekara Arkadiusz Henryk

PIEKARA Arkadiusz Henryk (12 I 1904, Warszawa – 28 IV 1989, tamże), fizyk. Był synem Wincentego, kupca, i Marii Białej.

Od dzieciństwa interesował się fizyką i już jako kilkunastoletni chłopiec urządził sobie w domu laboratorium, w którym wykonywał doświadczenia z elektryczności, optyki i chemii. Ukończył w 1922 Gimnazjum im. T. Rejtana w Warszawie. W tym samym roku zaczął studia na wydziale filozoficznym UW. W 1925 rozpoczął swą rozprawę doktorską na temat stałej dielektrycznej emulsji i zawiesin. W 1927 został asystentem S. Pieńkowskiego. Jednak niska ówczesna pensja asystenta nie wystarczała na utrzymanie, toteż P. dodatkowo wykładał fizykę w dwóch szkołach warszawskich. Wysoka opinia o jego umiejętnościach dydaktycznych spowodowała, że powierzono mu posadę w organizującym się w Rydzynie k. Leszna eksperymentalnym Gimnazjum im. Sułkowskich.

W VIII 1928 P. przeniósł się do Rydzyny i w krótkim czasie zorganizował tam pracownię fizyczną, której wysoki poziom wyposażenia umożliwił także prowadzenie badań naukowych. W 1933–34 jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej przebywał w Paryżu w laboratorium A. Cottona. Po powrocie kontynuował w Rydzynie badania stałej dielektrycznej i jej zależności od natężenia pola elektrycznego w cieczach. W 1936 wraz z bratem Brunonem odkrył dodatnie nasycenie dielektryczne w nitrobenzenie (cząsteczki obdarzone elektrycznym momentem dipolowym powinny wносить malejący ze wzrostem pola elektrycznego wkład polaryzacji dipolowej w przenikalność ośrodka – tymczasem w nitrobenzenie zależność ta okazała się odwrotna). P. opracował także teorię tego zjawiska.

W 1937 P. habilitował się na UJ na podstawie prac o stałej dielektrycznej układów rozdrobnionych. Pracował nadal w

Rydzynie, ale jeździł do Krakowa i wykładał jako docent. Podczas Sonderaktion Krakau został wywieziony z innymi profesorami UJ do obozu w Sachsenhausen, a potem do Dachau. Po zwolnieniu w V 1940 zatrudnił się jako technik w elektrowni. Brał udział w kierowanej przez AK akcji badania pocisku V-2, który zoczył z toru i spadł k. Sandomierza. Wykładał też fizykę na konspiracyjnym UJ. Po wyzwoleniu podjął wykłady fizyki na wydziale lekarskim UJ.

W 1946 P. został mianowany profesorem i kierownikiem Katedry Fizyki I na Politechnice Gdańskiej. W 1946–52 wspólnie z I. Adamczewskim rozwijał tam ośrodek badania dielektryków. W 1946 przebywał kilka miesięcy we Francji i Wielkiej Brytanii; zwiedzał tam najważniejsze ośrodki naukowe.

W 1952–65 P. był profesorem Uniw. Poznańskiego, kierował Katedrą Fizyki Doświadczalnej po S. Szczeniowskim. Wywarł silny wpływ na profil badań w Poznaniu. Na Uniw. Poznańskim i w zakładach PAN rozpoczęto badania dielektryków, ferroelektryków, oddziaływań molekularnych oraz zjawisk magnetoptycznych w silnych stałych i impulsowych polach magnetycznych. Pod kierunkiem P. skonstruowano w Poznaniu masery i lasery. Rozwinęły się badania w optyce nieliniowej i radiospektroskopii. P. fascynował się zjawiskiem samoogniskowania się wiązki światła wielkiej mocy i opracował teorię tego zjawiska.

W 1965 P. przeniósł się na UW i objął Katedrę Fizyki na wydziale chemii. Wraz z uczniami stworzył tam silny ośrodek badań dielektryków, a także badań w dziedzinie holografii, autokolimacji i struktury fotonu.

P. był świetnym wykładowcą i wybornym popularyzatorem fizyki. Napisał kilka doskonałych podręczników: *Elektryczność i budowa materii* (1955), *Elektryczność i magnetyzm* (1972), *Nowe oblicze optyki* (1976), *Mechanika ogólna* (1977), a także książek popularnonaukowych, np. *Fizyka stwarza nową epokę* (1947).

Był członkiem PAN. W 1976 otrzymał Medal im. Mariana Smoluchowskiego, najwyższe wyróżnienie przyznawane

przez Polskie Tow. Fizyczne.

Śródka.

H. Nawrocik: *Arkadiusz Henryk Piekara 1904–1989*, „Postępy Fizyki” 1990, t. 41, z. 6; J. Stankowski: *Arkadiusz Piekara – fizyk i humanista niespokojny*, „Postępy Fizyki” 1977, t. 28, z. 4; *Od pierwszych kroków w fizyce do odkrycia zjawiska odwrotnego nasycenia dielektrycznego – Rozmowa z prof. A. H. Piekarą*, „Postępy Fizyki” 1984, t. 35, z. 2; *Rozmowa z Arkadiuszem Piekarą – badaczem zjawisk nieliniowych, inicjatorem polskich prac maserowych i laserowych*, „Postępy Fizyki” 1984, t. 35, z. 3.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)